

UPRAVLJANJE TERMINOLOGIJE V SLOVENSKEM VOJAŠKEM OKOLJU IN PRIMERI DOBRE PRAKSE

TERMINOLOGY MANAGEMENT IN THE SLOVENIAN MILITARY ENVIRONMENT AND EXAMPLES OF GOOD PRACTICE

Povzetek Ministrstvo za obrambo se z vojaško terminologijo ukvarja že ves čas od njegove ustanovitve, vendar se termini v preteklih letih niso načrtno zbirali v terminoloških bazah, temveč le v internih bazah, ki so bile podlaga za pripravo slovarjev. Da bi sistematično uredili terminološko dejavnost in jo posledično sistemizirali, smo jezikoslovci na ministrstvu oblikovali model upravljanja terminologije. V članku so predstavljeni njegove prednosti in slabosti ter izzivi, ki se pojavljajo pri terminološkem delu. Ob primerjavi tujih terminoloških praks v okviru Nata in ob navajanju primerov dobrih praks tujih vojsk so predlagane izboljšave za upravljanje slovenske vojaške terminologije in pot naprej.

Ključne besede *Termin, terminologija, model upravljanja terminologije, delovna skupina, terminološka baza.*

Abstract The Ministry of Defence has been involved in military terminology efforts ever since its establishment. However, terminology has not been collected in any termbase in the past years; it has only been collected in internal databases used as a basis for dictionary production. Having in mind the desire to establish systematic terminology work and subsequently systemize it, the linguists at the ministry have devised a terminology management model. The paper presents the strengths and weaknesses of the model, and the challenges of terminological work. It compares the model to foreign terminology practices within NATO and cites examples of good practices of foreign armed forces, thus proposing improvements to the Slovenian terminology management system and outlines the way ahead.

Key word *Term, terminology, terminology management model, working group, termbase.*

Uvod V članku so predstavljeni aktualna ureditev terminološkega dela na Ministrstvu za obrambo (MO) in njegovi izzivi ter poudarjena nujnost ozaveščanja vseh udeleženih v tem procesu o pomenu terminološkega dela. Podrobno je opisan postopek zbiranja, usklajevanja in potrjevanja terminologije v različnih okvirih, poleg tega so razloženi terminološke baze¹ ter poznejše razširjanje usklajene terminologije. Predstavljen je tudi novi Slovar MOterm, ki je dostopen na notranji mreži MO in je trenutno namenjen interni uporabi. Na podlagi analize vprašalnika (Priloga 1), ki je bil poslan državam članicam in partnerskim državam Nata, je terminološko delo na MO vključeno v mednarodno okolje. Prek primerov dobre prakse v tujih vojskah glede ureditve terminološkega dela in spoznanj, pridobljenih iz izkušenj, so v članku predlagane nove poti za izboljšanje slovenske vojaške terminološke dejavnosti na MO.

1 PREGLED SLOVENSKE VOJAŠKE TERMINOLOGIJE

Jeziki umirajo na dva načina, in sicer od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol. Kot to opredelita Nettle in Romaine, jezik umira od spodaj navzgor takrat, kadar se »umakne iz vsakdanje rabe in se ohrani predvsem v ceremonialni oziroma bolj formalni rabi, na primer v šolah. Kadar umira od zgoraj navzdol, se najprej umika iz javnih ustanov in z javnih področij, kot so na primer pravo, trgovinski svet in politika, in je na koncu omejen na družinsko in prijateljsko okolje« (2000, str. 91–92). Pri umiranju jezika od »zgoraj navzdol« vrzel, ki nastane, zapolni tuji jezik.² Do tega pride zaradi »pritiska z vrha« ali premajhnega zavedanja, da je treba ob vdorih tujih jezikov na določena strokovna področja za razvoj slovenske terminologije načrtno skrbeti. Delni pojav tega je bilo mogoče spremljati v času, ko je bila Slovenija še del Jugoslavije in je bil razen v Teritorialni obrambi v vojski uradni jezik srbohrvaščina. Kot v svojem članku Stanje in vloga slovenske terminologije in terminografije izpostavlja Humar, se »slovenski jezik ni uporabljal v vojski in diplomaciji. Tako je največja negativna poimenovalna dediščina pri vojaškem in diplomatskem izrazju, saj je po drugi svetovni vojni na teh področjih prevladovala srbohrvaščina« (2004, str. 18). Šele z osamosvojitvijo slovenske države je slovenski jezik kot nacionalni jezik Republike Slovenije postal uradovalni jezik tudi na vojaškem področju, na katerem je bilo treba zapolniti leta praznine, zlasti po prvi svetovni vojni, ko se je, kot pravi Pečovnik, »razvoj vojaškega izrazoslovja za dlje časa ustavil«, in v času obstoja Jugoslovanske ljudske armade (JLA), ko je »srbohrvaščina postala edini uradovalni jezik« (2009,

¹ Terminološka baza je podatkovna baza, ki vsebuje terminologijo in z njo povezane informacije. Večina terminoloških baz je večjezična in obsega terminološke podatke v več jezikih. Terminološki podatki so organizirani kot terminološki vnosi, torej vsak vnos vsebuje vsaj en termin. Tipičen terminološki vnos lahko obsega termin, prevod termina v več jezikov in opisne podatke o vnosu kot celoti ter o posameznih terminih. Terminološki podatki so v vsakem vnosu organizirani v polja terminoloških baz. Nekaj primerov polj, ki jih lahko določi administrator baze: indeksna polja (vsebujejo termin in se ustvarijo za vsak jezik posebej), opisna polja (lahko vsebujejo besedilo, sliko, multimedijško datoteko), zgodovinska polja (na primer kdaj je bil vnos ustvarjen, kdo ga je vnesel), sistemska polja (oblikuje jih program sam) in druga. (Vir: Spletna stran SDL Trados <https://www.sdltrados.com/solutions/terminology-management/termbase.html>, 18. 3. 2020).

² Avtorja kot primer navajata izpodrivanje galščine na Irskem.

str. 217). Kljub izjemnemu delu posameznikov³ in skupin, ki so se v preteklosti dejavno ukvarjali s slovensko vojaško terminologijo, delo v vojaški terminologiji ni končano. Njihov trud je današnjim terminologom⁴ na MO in v Slovenski vojski (SV) delo olajšal, vendar je jezik živa stvar, ki se nenehno prilagaja družbi in političnim razmeram.

Tako je bil v času, ko je bila Slovenija še del Jugoslavije, močno pod vplivom srbohrvaščine, ki je bila v JLA uradovalni jezik. Republika Slovenija je imela tako kot druge republike v skupni državi svojo Teritorialno obrambo, ki je bila neke vrste pomožna sila JLA in v kateri je bil uradovalni jezik slovenščina, čeprav so bila vsa povelja srbohrvaška. V obliko, kot jo poznamo danes, se je Slovenska vojska iz Teritorialne obrambe preoblikovala leta 1993. Le leto po njeni ustanovitvi je bila v SV ustanovljena Šola za tuje jezike, ki je med drugim skrbela tudi za prevajanje in terminologijo, saj so postajale potrebe po mednarodnem sodelovanju vse večje. Zlasti s priključitvijo Slovenije Natu so se razmere v SV bistveno spremenile. V času po osamosvojitvi in pred vstopom Slovenije v Nato je bila slovenska vojaška terminologija razpeta med srbohrvaščino ter na novo prihajajočo angleščino, ki je zaradi izpolnjevanja zahtev, h katerim se je Slovenija zavezala v okviru zavezništva, močno vplivala in še vedno vpliva na slovenski vojaški jezik. Slovenija ni imela edina take izkušnje, saj so se z zelo podobnim ukvarjali tudi v Bolgariji. Po drugi svetovni vojni je na bolgarski vojaški jezik močno vplivala ruščina, po vstopu Bolgarije v Nato pa se je tako kot v Sloveniji povečal vpliv angleščine. Spremembe, povezane z vstopom v Nato, so privedle do reform v organizaciji in strukturi bolgarskih oboroženih sil, kar se je po mnenju Georgieva in Vasileva »odražalo tudi v vojaški terminologiji« (2004, str. 286). Iz napisanega je razvidno, da se tudi druge države ukvarjajo z razmerami, v katerih bi vojaški strokovni jezik lahko preplavile tujke.⁵ Do tega lahko pride, kadar se z razvojem nacionalnega jezika ne ukvarjamo celostno in se ne zavedamo pomembnosti razvoja jezika na vseh ravneh.

1.1 Ali se dovolj zavedamo pomena razvijanja vojaške terminologije?

Slovenski vojaški jezik in z njim slovenska vojaška terminologija sta bila večji del svojega obstoja prek družbeno-političnih ureditev, katerih del smo bili, vključena v tuje jezikovne okvire. Preden smo Slovenci postali samostojni, je bila želja po razvijanju svojega jezika povezana z obljubo lastne države in uveljavitve naroda, zato je imel jezik združevalno vlogo in smo se zavedali pomena razvijanja svojega jezika na vseh ravneh. V današnjem času v varnem okolju svoje države se zdi to zavedanje manjše.

³ Prizadevanja posameznikov in skupin za ohranjanje in oblikovanje vojaške terminologije je v svojem članku *Vojaška terminologija* (2009) predstavila Tina Pečovnik.

⁴ *S poimenovanjem terminolog so na tem mestu označeni vsi jezikoslovci v obrambnem sistemu, ki se ukvarjajo s terminologijo, nimajo pa nujno tega naziva.*

⁵ *Tujke imenujemo tiste prevzete besede, ki se slovenščini niso prilagodile popolnoma, temveč le v večji ali manjši meri. Večinoma so nepopolno prilagojene zlasti v pisavi, redko v izgovoru in pregibanju (prim. npr. pisne tujke jazz, piano, sociologija) (Toporišič, 1976, str. 105).*

Če je na slovenščino v vojaškem in diplomatskem jeziku v preteklosti vplivala srbohrvaščina, ki nam jo je po osamosvojitvi do določene mere uspelo izločiti⁶, je zaradi novih vlog, ki jih je Republika Slovenija prevzela po osamosvojitvi, skrb za slovensko vojaško terminologijo postala dodaten izziv. Ko je leta 2004 postala članica Nata in Evropske unije (EU), se je tako zavezala tudi izpolnjevanju zahtev in uresničevanju skupnih politik. Prav prek izpolnjevanja zahtev, povezanih s slovenskim članstvom v Natu, v slovensko vojaško terminologijo prihaja vse več novih terminov, ki nastajajo zlasti pri prevajanju. V svoji knjigi Terminologija: Terminološka veda in računalniško podprta terminografija Vintar ugotavlja, da »v številnih strokah pri nas, ki se vsebinsko naslanjajo na tujejezične vire, tvorjenje slovenske terminologije poteka na pasiven način« (2017, str. 56). To pomeni, da je najpogostejši način ustvarjanja nove terminologije prevzemanje, in sicer »vse dotlej, dokler s strani uporabnikov terminologije ni podana pobuda po dejavnem iskanju slovenskih izrazov« (ibid). Želja po prevzemanju tujih terminov je tudi v obrambnem sistemu⁷ in podprta predvsem z razlago, da se zaposleni na MO ter pripadnice in pripadniki SV večinoma usposablja v angleščini in zato ne potrebujejo slovenskih ustreznice. Po mnenju nekaterih je, kot sta to zapisali Kalin Golob in Logar, eden izmed razlogov za prevzemanje citatnih terminov »časovno potratno »prevajanje« v »pravo, čisto slovenščino« (ali kateri drugi jezik)« (2008, str. 5). Zagotovo kakovostno prevajanje in usklajevanje terminologije zahtevata čas, ki ga v strokovnem okolju pogosto ni, zato se strokovnjaki odločajo za hitre rešitve. Iz tega razloga na MO pobude za iskanje slovenskih ustreznice najpogosteje dajo jezikoslovci in manj pogosto vojaški področni strokovnjaki, ki so tudi glavni uporabniki terminologije in jo potrebujejo zaradi pisanja strokovnih besedil ter komunikacije v slovenskem jeziku, jezikoslovci v obrambnem sistemu pa zaradi prevajanja, tolmačenja ali lektoriranja. Za kakovosten prevod in posledično kakovostno slovensko vojaško terminologijo, ki ne bo zvenela tuje in prisiljeno, je potrebno sodelovanje med vsemi naštetimi. Zelo podobno v svoji knjigi ugotavlja Vintar, ki govori o pomenu dialoga med vsemi udeleženci (2017, str. 56), kar potrjuje, da je način dela, ki smo ga uvedli na MO, logična in najnaravnejša pot upravljanja terminologije. Dialog med jezikoslovci (prevajalci besedila in lektorji) ter strokovnjaki z različnih vojaških področij (področni strokovnjaki) na MO imenujemo delovne skupine (slika 1). Več o njih bo v nadaljevanju.

1.2 Posebnosti terminološkega dela na Ministrstvu za obrambo

Na podlagi dosedanjega večletnega sodelovanja jezikoslovcev in področnih strokovnjakov v obrambnem sistemu lahko sklepamo, da je izvernih vojaškostrokovnih besedil, namenjenih izobraževanju in usposabljanju pripadnikov SV, v slovenščini vse manj in da večina strokovnih besedil nastaja na podlagi tujih dokumentov⁸. Na

⁶ Še vedno so v vsakdanji rabi v slovenskem vojaškem jeziku (s tem je mišljeno za slovensko vojaško okolje značilno izražanje s posebnimi lastnostmi, ki so opazne na vseh jezikovnih ravneh) in v slovenski vojaški terminologiji srbohrvaški termini, npr. znanavljanje, navajanje ognja ipd.

⁷ Obrambni sistem v tem članku vključuje Ministrstvo za obrambo in Slovensko vojsko.

⁸ Področni strokovnjaki, ki v obrambnem sistemu skrbijo za razvijanje strokovno-izobraževalne literature, si pri njenem oblikovanju po izkušnjah avtorice članka pomagajo s prevodi tujih besedil.

to vplivata tako pomanjkanje kadra kot vključenost MO in SV v tujejezično okolje, zaradi česar vojaška terminologija nastaja večinoma na podlagi prevodov. Termine je treba ustrezno obravnavati in prevesti v slovenščino, saj lahko le tako preprečimo nekritično prevzemanje tujih besed, razlog za to pa je po mnenju Kalin Golob in Logar pogosto »pomanjkanje sodelovanja med strokovnjaki oziroma uporabniki z drugih področij« (2008, str. 5). Pri prevajanju terminov v slovenščino se moramo zavedati tudi tega, da včasih prek prevoda termina ne uvajamo le novega jezikovnega poimenovanja, temveč tudi nov pojem. Čeprav mora najprej obstajati pojem, ki šele nato dobi svoj termin, je stanje v obrambnem sistemu nekoliko drugačno. Tu prek prevajanja Natovih dokumentov oziroma stanagov⁹ kot država članica Nata včasih uvajamo novo, do takrat še neznano področje in tako nove pojme, ki v nekaterih primerih v naše okolje pridejo skoraj hkrati s slovenskimi termini¹⁰. Če si pogledamo opredelitev termina, kot jo je v svojem delu Terminology Manual¹¹ opisal Felber, je »termin jezikovni znak, ki je pripisan enemu ali včasih več pojmom. Pojem je pomen termina«, ki je »od obstoja termina neodvisen« (Felber, 2013, str. 120, V: Logar in Popič). Če torej ni pojma, tudi termina ni. Pri prevajanju novih terminov, za katere se včasih zdi, da uvajajo tudi nov pojem in zapolnjujejo leksikalne vrzeli, je tako nujno dobro razumevanje tega pojma. Pri tem nastopijo področni strokovnjaki, ki so bistveni za kakovostno terminološko delo.

Večina nove terminologije prihaja iz Nata, zato smo se prevajalci na MO odločili, da bomo poleg uvajanja novih terminov prek usklajevanja v delovnih skupinah v prvi fazi preoblikovanja sistema upravljanja terminologije prenovili tudi sedanji Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar (2006), za katerega je gradivo temeljilo pretežno na Natovem slovarju izrazov in definicij¹², ne le z vidika jezikovne posodobitve, temveč tudi z vidika izločanja terminov, ki se ne uporabljajo več. Za manj smiselno se je pokazalo sistematično prevajanje terminov iz Natove terminološke baze NATOTerma¹³, saj sestava Slovenske vojske ni povsem enaka kot Natov sistem oziroma sistemi drugih Natovih vojsk, kar pomeni, da vsi termini in njihovi pojmi, ki so vključeni v NATOTerm, v slovensko okolje verjetno nikoli ne bodo uvedeni.

2 UPRAVLJANJE TERMINOLOGIJE V SLOVENSKEM OBRAMBEM SISTEMU NEKOČ IN DANES

Zaradi vse več tujejezičnega gradiva, ki v slovenski obrambni sistem prihaja predvsem iz Nata, je do odločitve za sistematično obravnavo terminologije in njeno

⁹ STANAG (NATO Standardization Agreement) – Natov standardizacijski dogovor.

¹⁰ Ko smo se leta 2011 ukvarjali s prevodom kontrolorja združenega ognja (angl. Joint Terminal Attack Controller – JTAC), je bilo to še razmeroma novo področje. Zaradi tega in težav z izločanjem srbohrvatizmov smo imeli do končne potrditve slovenskega termina kar tri različice, in sicer navajalec letalskega ognja, usmerjevalec letalskega ognja in usmerjevalec združenih ognjev.

¹¹ Terminology Manual (1984, str. 107).

¹² NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06).

¹³ <https://nso.nato.int/natoterm/content/nato/pages/home.html?lg=en>.

digitalizacijo na MO prišlo spontano. V času pred vključitvijo v EU je bilo veliko govora o vlogi slovenščine v EU ter o zagotavljanju dovolj prevajalcev in tolmačev, ki bi skrbeli za njeno enakopravno vlogo med drugimi državami članicami. Tak pristop je popolnoma razumljiv, saj je slovenščina eden izmed uradnih jezikov EU in je moral biti pred vstopom Slovenije v EU v slovenščino preveden celoten pravni red EU, ki je za našo državo zavezujoč in mora biti dostopen v nacionalnem jeziku. Kljub vsemu se pojavlja vprašanje, zakaj nismo pomislili, da bo tudi vstop Slovenije v Nato za seboj potegnil veliko novih terminov. Bistvo težave je mogoče v tem, da sta uradna jezika Nata le angleščina in francoščina ter da vsaka država članica Nata sama skrbi za svojo vojaško terminologijo po lastni presoji. Glede tega ostaja vtis, da je bilo temu vprašanju namenjeno premalo pozornosti.

Čeprav vizija razvoja vojaške terminologije v obrambnem sistemu ni bila pripravljena, so se jezikoslovci v Šoli za tuje jezike v SV s terminologijo začeli ukvarjati na svojo pobudo in predvsem zaradi potreb, ki so se začele pojavljati zaradi vključenosti obrambnega sistema v pretežno angleško govoreče mednarodno okolje. Še vedno so se morali ukvarjati tudi s slovenjenjem srbohrvaških besed, zapuščino nekdanjega politično-vojaškega sistema.

2.1 Slovarsko delo in terminološki projekti

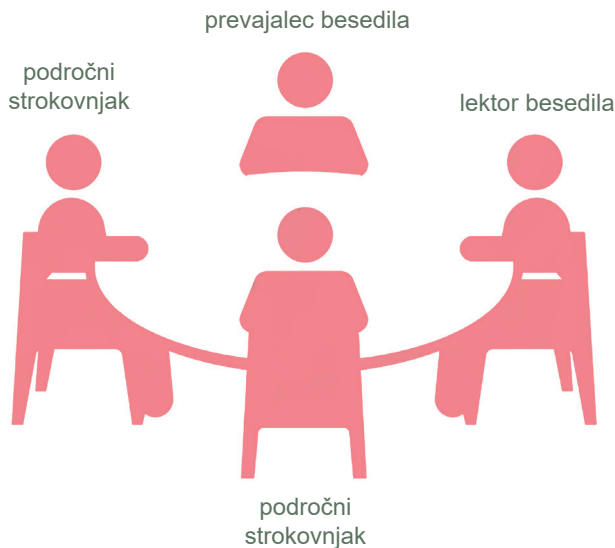
Eno najpomembnejših del, ki je nastalo pod vodstvom Šole za tuje jezike, je Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar iz leta 2006. Razen nekaterih večjih slovarskih del in manjših zbirk¹⁴ v drugih jezikih sta po tem času zaradi pomanjkanja kadra ter vključenosti v druge obveznosti sistematično urejanje vojaške terminologije in delo na slovarskem področju mirovali. Kljub pomanjkanju načrtno in sistematične terminološke dejavnosti je ob prevajanju ves čas nastajala nova terminologija v slovenščini, vendar se razen v prevodih ni zbirala v nobenih terminoloških bazah¹⁵. V teh letih se je kljub vsemu ustalila dobra praksa usklajevanja terminologije v okviru delovnih skupin, saj je sodelovanje jezikovnih in področnih strokovnjakov nujno za pripravo kakovostne terminologije. Jezikoslovcem pogosto primanjkuje ustrezno vojaškostrokovno znanje in do neke mere tudi terminološko znanje, saj ga pridobivamo ob delu¹⁶, področni strokovnjaki pa niso vedno dovolj usposobljeni na jezikovnem področju. Za delo v tako oblikovanih interdisciplinarnih delovnih skupinah se morajo tako eni kot drugi teh svojih pomanjkljivosti zavedati. Pomembno je poznati delo drugega, saj je le tako mogoče vzpostaviti zaupanje v podporo in strokovnost vseh udeležencev delovne skupine (slika 1).

¹⁴ *Priročni slovarji vojaškega gorništvaja (2013) (slovensko-angleški, angleško-slovenski, slovensko-nemški in nemško-slovenski), Gradivo za razlagalni vojaški slovar (2009), Slovensko-angleški vojaški priročni slovar (1999), Začasni angleško-slovenski priročni slovar (1996).*

¹⁵ *Razen internih baz, ki so se uporabljale za pripravo slovarjev, niso pa bile ustrezno terminološko obdelane. S terminom interna baza je v članku poimenovan seznam terminov, najpogosteje pripravljen v programu Word, ki ne vsebuje vseh podatkov iz terminološke baze. Zbirale so se individualne in skupne baze. Individualne so bile namenjene rabi prevajalcev in lektorjev, skupne pa so bile uporabljene kot podloga za pripravo slovarjev.*

¹⁶ *Čeprav je delovno mesto terminologa zapolnjeno, ima ta oseba formalno izobrazbo iz slovenistike, nihče od zaposlenih na MO pa nima formalne izobrazbe s terminološke smeri, diplome ali certifikata, <http://www.ecqa.org/index.php?id=52>, 19. 3. 2020.*

Slika 1:
Organizacija
delovne skupine
za urejanje
terminologije
pri obsežnejšem
prevodu

Vse večja potreba po vojaški terminologiji v slovenskem jeziku je jezikoslovce v Oddelku za prevajanje, tolmačenje in lektoriranje (Oddelek za prevajanje), ki od leta 2008 deluje v okviru Šole za tuje jezike pod vodstvom Centra vojaških šol SV, spodbudila, da so ponovno obudili sistematično obravnavo terminologije in se hkrati odločili poiskati najboljše načine za njeno sistemizacijo. Tako so se leta 2018 lotili nekaj večjih projektov, in sicer prenove Angleško-slovenskega vojaškega terminološkega slovarja ter dopolnitve terminologije iz slovarja s prevajanjem pomembnih novih terminov iz terminološke baze NATOTerm v sodelovanju z Natovo službo za terminologijo in posredovanja novih ter prenovljenih terminov¹⁷ terminološki službi TermCoord, ki deluje v okviru Evropskega parlamenta. Prek te službe bodo termini vneseni v terminološko bazo EU, IATE¹⁸. Ob vključitvi v omenjene in druge terminološke projekte¹⁹ je postajala zavest o nujnosti sistematične obravnave terminologije ter vzpostavitvi učinkovitega načina sistemizacije in razširjanja terminologije vse močnejša, zato se je tudi pojavila pobuda za ustrezno opredelitev terminološkega dela na MO, kar je prikazano na sliki 2.

¹⁷ Prenovljeni termini so termini, ki so že bili objavljeni v Angleško-slovenskem vojaškem terminološkem slovarju (2006), vendar jih je bilo treba zaradi starosti gradiva ponovno pregledati in posodobiti.

¹⁸ IATE (Interactive Terminology for Europe) je medinstitucionalna terminološka podatkovna baza EU v vseh njenih uradnih jezikih (<https://iate.europa.eu/>).

¹⁹ Eden izmed projektov, ki smo se ga prav tako lotili leta 2018, je digitalizacija in dostopnost slovarskih virov, v njegovem okviru pa se bo na portalu Termania (<http://www.termmania.net>) uporabnikom omogočil dostop do čim več digitaliziranih slovarskih zbirk.

2.2 Kdo na Ministrstvu za obrambo se ukvarja s terminologijo?

S terminologijo se navadno ukvarjajo terminologi. Kot pravi Vintar, »so tista skupina ljudi, ki se še najbolj poglobljeno ukvarja s celotnim terminološkim inventarjem določene stroke, tako z jezikoslovnega kot s pomenskega vidika« (2017, str. 47). V obrambnem sistemu se z upravljanjem terminologije poleg svojega rednega dela ukvarjajo prevajalci, tolmači, lektorji in področni strokovnjaki. Za obravnavo terminologije v okviru prevodov se skličejo delovne skupine, pri obravnavi posameznih terminov pa delo poteka po modelu Potek usklajevanja in potrditve termina pred vnosom v terminološko bazo MOterm (slika 2). V obeh primerih je termin sprejet šele takrat, ko se konsenz glede slovenskega termina doseže v okviru delovne skupine, to je takrat, ko ga potrdi zadostno število področnih strokovnjakov in jezikoslovcev, saj je enotnost stroke bistvenega pomena. Žagar Karer tak konsenz poimenuje »eksplicitni terminološki dogovor« (2018, str. 237). Ta način usklajevanja in potrjevanja terminologije se je na MO pokazal za najustrežnejšega. Kljub vsemu prihaja do izzivov, saj vsi področni strokovnjaki terminološkega dela nimajo v opisu svojih nalog, kar je še dodaten kazalnik, da bi bilo treba terminološko delo sistemizirati.

To, da se na MO s terminologijo ukvarjajo prevajalci, tolmači in lektorji, se je pokazalo za prednost, ker so izkušnje, ki jih vnesejo v terminološko delo, zelo dragocene, saj terminologijo vidijo kot produkt, ki ga tudi sami nujno potrebujejo pri svojem delu. Na dragocenost prispevka prevajalcev pri terminološkem delu opozarja tudi Vintar, saj se po njenem mnenju ti kot eni izmed uporabnikov terminologije zavedajo, da mora biti terminologija predvsem uporabna (2017, str. 47). Kljub vsemu bi potrebovali ljudi, ki bi se lahko posvečali le terminološkemu delu, saj je terminologija trenutno postranska dejavnost vseh prej omenjenih zaposlenih v obrambnem sistemu, z izjemo ene terminologije. Poiskati terminologe med ljudmi, ki imajo izkušnje z drugih jezikovnih področij, bi bilo najbolj primerno. Ne glede na to, ali imamo v svojem sistemu ljudi, ki se ukvarjajo le s terminologijo, in ne glede na to, ali smo se za upravljanje terminologije odločili načrtno, saj je ta lahko, kot navaja Krstič Sedej, »stranski proizvod prevajanja in redakcij – strokovne, jezikovne in pravne« (2004, str. 151), potreba po upravljanju terminologije ostaja. Terminološko delo na MO bo tudi, če sistem upravljanja terminologije ne bo standardiziran.

2.3 Sedanji model upravljanja terminologije

V preteklosti se je z obravnavo²⁰ in usklajevanjem terminov na MO ukvarjala Komisija za standardizacijo terminologije, ki še vedno deluje. Čas je pokazal, da bi bilo treba njen način dela prilagoditi oziroma komisijo preoblikovati in njeno vlogo spremeniti. Na sliki 2 komisija ni navedena, saj v času pisanja članka še ni bila do konca preoblikovana. Po preoblikovanju bo njena glavna vloga končna potrditev terminov pred vnosom v terminološko bazo MOterm (slika 2). Velik del njenega preteklega dela, in sicer usklajevanje terminov, so na MO prevzele delovne skupine,

²⁰ Na primer pojasnjevanje konteksta rabe in pomoč pri razumevanju terminov.

ki se večinoma dopisno skličejo tudi v okviru postopka potrjevanja termina, kar je prikazano na sliki 2.

Slika 2:
Potek
usklajevanja
in potrditve
termina pred
vnosom v
terminološko
bazo MOterm

POTEK USKLAJEVANJA IN POTRditVE TERMINA

1. faza

Priprava obrazca za obravnavo terminologije

2. faza

**Nosilni prevajalec v posvetovanju s področnimi strokovnjaki
prevede termin in definicijo.**

3. faza

Obrazec gre v pregled drugim prevajalcem.

4. faza

Po vnosu podatkov gre obrazec v lekturo.

(5. faza)

(Če je treba, se ponovijo faze od 2 do 4.)

6. faza

Vodja prevajalcev potrdi termin.

7. faza

Vnos termina v bazo MOterm

Na MO se zahteve po obravnavi terminologije običajno pojavljajo prek prevodov, na predlog zaposlenih in prek vnaprej predvidene prenove Angleško-slovenskega vojaškega terminološkega slovarja in prevodov novih pomembnih terminov v NATOTermu. Pri drugi in tretji kategoriji uporabimo obrazec za termin. Zaradi preglednosti obravnave terminov smo prevzeli in prilagodili Natov obrazec za obravnavo novih terminov,²¹ ki se uporablja kot podlaga za vključitev termina v postopek terminološke obravnave. Ta obrazec je vsem zaposlenim na MO na voljo na notranji mreži ministrstva. Na obrazcu lahko dajo predlog za nov termin in izpolnjen obrazec pošljejo navedenim osebam za stike. V preteklosti se terminologija ni zbirala v terminoloških bazah, zato smo se odločili, da se zbiranja in obravnave terminologije lotimo bolj sistematično in v ta namen oblikujemo ustrezne postopke upravljanja terminologije, predstavljene na sliki 2. Pri tem smo se oprli na Natov

²¹ *Angl. Terminology Proposal Form.*

model.²² Z uporabo obrazca zagotavljamo sledljivost terminološkega dela, to je pregled nad terminološkim usklajevanjem, saj se v obrazcu zapišejo komentarji vseh udeležencev v postopku usklajevanja²³. Za lažjo obravnavo terminov smo na intranetnih straneh MO za interno komunikacijo med vsemi sodelujočimi v tem postopku vzpostavili forum. Sodelovanje s strokovnjaki pri tem postopku poteka dopisno in po telefonu.

Po prevodu, ki ga v sodelovanju s področnimi strokovnjaki pripravi nosilni prevajalec, odgovoren za posamezni termin, gre termin v končni pregled vsem drugim prevajalcem na MO. Če ni pripomb, se prevod termina in definicije pošlje v mnenje še lektorjem za slovenski jezik in po uskladitvi mnenj končno potrdi in vnese v terminološko bazo MOterm. Če obstajajo pripombe, se ponovijo faze od 2 do 4 (slika 2). Del baze MOterm se nato objavi v internem slovarju MO.²⁴ Čeprav naj bi bil končno potrjeni termin dokončen, vedno obstaja možnost, da se kdo ne strinja z ustreznostjo termina, zato je pomembno, da je faza usklajevanja terminologije s strokovnjaki opravljena celostno in kakovostno, da to možnost čim bolj zmanjšamo.

2.4 Terminološka baza MOterm

Da bi bila usklajena terminologija uporabljena, smo se odločili, da jo bomo zbirali v programu MultiTerm in Excelovih podatkovnih bazah. Program MultiTerm podjetja SDL se je pokazal kot najprimernejše orodje za oblikovanje terminološke baze, v katero ne shranjujemo le prevodov terminov, temveč tudi njihove definicije in prevode definicij, določamo stopnjo zanesljivosti ustreznika in področje rabe ter navajamo opombe²⁵. Parametre geselskega članka smo določili z vizijo, da bomo na podlagi te baze nekoč lahko objavili slovar, ki bo poleg iztočnic in ustreznikov vključeval tudi definicije ter njihove prevode. Tako trenutno terminološka baza v MultiTermu, ki smo jo poimenovali MOterm, vsebuje datum vnosa, spremenjeno²⁶, področje²⁷, številko vnosa, opombe, definicijo, vir definicije, sobesedilo, vir (termina) in sliko. Od naštetih so obvezni le datum vnosa (ustvari se samodejno), številka vnosa²⁸, področje, definicija in vir definicije ter prevod termina.

Obravnavanje novih terminov je lahko zamudno, zaradi česar se terminološka baza z njimi polni počasi. Da bi uporabnikom zagotovili čim večji obseg terminologije v okviru omenjenega Slovarja MOterm in tako večjo terminološko doslednost v obrambnem sistemu, smo se odločili, da se bomo lotili tudi pridobivanja terminologije iz razpoložljive literature s pomočjo luščenja terminologije. Pri tem iz zdajšnjih

²² *Natov model upravljanja terminologije temelji na Natovih temeljnih dokumentih iz terminologije, to sta NATO Terminology Directive (2015) in NATO Standard AAP-77 NATO Terminology Manual.*

²³ *Prevajalci, lektorji za slovenski jezik in vojaški področni strokovnjaki.*

²⁴ *V času pisanja članka je bila za končno potrjevanje določena vodja Oddelka za prevajanje, ki je tudi članica komisije. Vloga Komisije za standardizacijo terminologije, ki je v prenovi, pa še ni bila dokončno opredeljena.*

²⁵ *Po navadi komentarji področnih strokovnjakov glede rabe in podrobnejša vsebinska razlaga termina.*

²⁶ *Datum morebitne posodobitve vnosa.*

²⁷ *Na primer letalstvo, artilerija in pehota.*

²⁸ *To je evidenčna številka, ki jo terminu dodelimo že na obrazcu.*

vzporednih dokumentov, torej temeljnih slovenskih vojaških izvirnih dokumentov in njihovih prevodov²⁹, izluščimo termine v slovenskem in angleškem jeziku. Rezultat luščenja je dvojezični seznam terminov, pri katerih je terminološko delo lažje, saj gre za pridobivanje že obstoječih terminov in njihov terminološki pregled. Kljub vsemu so naša angleška referenčna besedila še vedno največkrat prevodi in ne izvorna besedila v angleščini, zaradi česar je treba angleške termine preveriti, čeprav je po Fajfar »prevajanje v času hitrega napredka in razvoja nove pojmovnosti pogost in učinkovit poimenovalni postopek« (2017, str. 132).

2.5 Slovar MOterm

Interni Slovar MOterm (slika 3), oblikovan za zaposlene na MO in dostopen na notranji mreži ministrstva, obsega le iztočnice in njihove prevode. Čeprav se zavedamo pomembnosti definicij v slovarju, smo se za to odločili zaradi omejenih programskih zmožnosti. Za objavo slovarja, ki se ves čas dopolnjuje, smo se odločili predvsem zaradi zagotavljanja poenotene rabe terminov. Zavedamo se, da le z objavo terminov na notranji mreži MO ne moremo zagotoviti njihove poenotene rabe, zato sta pri tem pomembni podpora in pomoč področnih strokovnjakov, ki to terminologijo uporabljajo ter jo tudi razširijo v svojih enotah. Prav to zagotavlja rabo v sistemu. Med področnimi strokovnjaki je prisotna tudi težnja po prevzemanju angleških citatnih terminov, zato je nujno, da jih ves čas ozaveščamo o pomenu terminološkega dela in njihovi vlogi v njem.

Slika 3:
Slovar MOterm,
objavljen na
notranji mreži
MO

Terminološki slovar

Poišči na tem mestu

Slovar Nazaj na Vojaško knjižnico

SLOVAR MOterm

Pred vami je dvojezični terminološki slovar Ministrstva za obrambo (MOterm). Vsebuje izraze, ki nastaja od leta 2018 s prenovno Vojaškega terminološkega slovarja (AAP-06) iz leta 2006, in se dopolnjuje z novimi termini. Vabimo vas, da pri njegovem nastajanju sodelujete tudi vi s svojimi predlogi, ki jih podate prek obrazca za predlaganje terminov.

Po slovarju iščete tako, da iskani termin vpišete v iskalno okence. Primer: pri iskanju izraza "desetnik" vtipkate desetnik ali des* oziroma vpišete ključno besedo čir in kliknete na povečevalno steklo.

OPOMBA: Vsa gesla v slovarju imajo male začetnice, zato je treba rabo velike začetnice prilagoditi pravilnim pravilom ustreznega jezika. (Na primer: v angleščini se čin piše z veliko začetnico – *Brigadier General*).

Najdi element	Angleška	Angleška kratica	Slovenska	Slovenska kratica	Ključne besede
✓	admiral	ADM	admiral	adm.	čir; monarhica;
	aeronautical product		letalski proizvod		letalstvo;
	air station		projekcijski center		letalstvo;
	air traffic		zračni promet		letalstvo;
	air transported force		po zraku prepežane sile		letalstvo;
	airborne force liaison officer		Častnik za povezavo pri zračnosedesetnih silah		letalstvo;
	aircraft arresting cable		zaviralna jeklenica za letalnike		letalstvo;
	aircraft arresting wire		glej: aircraft arresting cable		letalstvo;
	aircraft servicing		servisiranje letalnika		letalstvo;
	airmobility		zračna premočnost		letalstvo;
	air-portable		primeren za zračni		letalstvo;

²⁹ Na primer *Vojaška doktrina (2006) in njen prevod v angleščino*.

2.6 Izzivi

Izzivi, s katerimi se jezikoslovci v obrambnem sistemu srečujemo pri upravljanju terminologije, so dvoplastni. Prvi so sistemski, drugi pa izključno jezikovni. Kot že omenjeno, se s težavami srečujemo pri strokovno zelo zahtevnih terminih³⁰, pri obravnavi katerih smo odvisni od strokovnjakov, saj pri teh terminih le jezikovno znanje ni dovolj.

Sistemski izzivi so vezani predvsem na uveljavljanje že potrjene terminologije. Veliko težav nam namreč povzroča zagotavljanje poenotene rabe v vojaškem sistemu in zunaj njega. Nimamo urejene standardizacije terminologije, zato se v obrambnem sistemu pojavlja vprašanje, kdo je odgovoren za predpisovanje rabe določenega termina in ali je to sploh mogoče zagotoviti. Prav gotovo je stroka tista, ki bo končno odločila, ali je termin zanj sprejemljiv, saj terminologijo uporablja za prenašanje znanja. Zaradi težnje po prevzemanju citatnih terminov moramo jezikoslovci iskati čim boljše rešitve terminov, ki jih bo stroka prevzela in se ne bo več zatekala k prevzemanju citatnih terminov³¹.

Jezikovni oziroma strokovni izzivi so vezani predvsem na neenotnost stroke in včasih težko prevedljive termine ali termine, pri katerih se strokovnjaki težko poenotijo. Pogosto se zgodi, da mnenja strokovnjakov z istega področja niso enotna. Tako na primer strokovnjaki z istega vojaškega strokovnega področja uporabljajo različne strokovne referenčne slovarje³² in zagovarjajo popolnoma nasprotno termine (na primer za *aircraft*, pri katerem soobstajata prevoda *zrakoplov* in *letalnik*) ali pa trdijo, da se termin nikakor ne da in ne sme prevesti ter da je najbolje uporabljati angleški termin z razlago, da usposabljanja večinoma potekajo v angleškem jeziku. To nikakor ni sprejemljiva utemeljitev, če želimo ohraniti in razvijati slovensko vojaško terminologijo, zato je pomembno, da strokovnjake ves čas ozaveščamo o pomenu terminologije in da pri takih terminih v terminološko delo vključimo strokovnjake z vseh področij, na katerih se termin pojavlja.

Čeprav imajo odločilno vlogo v terminologiji strokovnjaki, pa jezikoslovci vodimo terminološko delo. Že na začetku terminološkega postopka, prikazanega na sliki 2, moramo biti jezikoslovci pri ugotavljanju, na katero strokovno področje termin spada, pazljivi, saj se lahko ta pojavlja na več področjih³³. Občasno se zgodi, da takrat, ko začnemo iskati področne strokovnjake, ugotovimo, da nekdo na primer

³⁰ Na primer JTAC oziroma Joint Terminal Attack Controller.

³¹ Primer tega je termin *targeting*, pri katerem so se področni strokovnjaki namesto prvotnega prevoda izbira cilja in delovanje nanj, ker se jim je zdel predolg, odločili za uporabo angleške citatne besede, zato smo jim ponudili krajši termin *ciljenje*, ki pa se še ni prijel.

³² To je slovar, ki se uporablja kot izhodišče za razlago terminov z določenega področja, ki ga izberemo zato, da ne ustvarjamo svojih terminov. Za letalstvo se na MO uporabljata različna slovarja, ki za določene angleške termine predlagata različne slovenske termine. To sta Angleško-slovenski letalski slovar Alenke Kukovec (1994) in Letalski razlagalni slovar Dominika Gregla (2009).

³³ Navedeno velja za termine, za obravnavo katerih pobuda ne prihaja od področnih strokovnjakov. Kadar pobuda za obravnavo termina pride od področnih strokovnjakov, vemo, na katero področje spada termin.

ne dela več na tem področju ali pa je tej osebi zaradi rotacije vojaškega osebja na določenih položajih področje, ki naj bi ga poznala, (še) precej neznano. Čeprav je (primarno) strokovno področje (po Logar in Popič, 2013, str. 120) eno samo, to je obrambni sistem, se termin lahko pojavlja na več področjih, zato je treba v obravnavo termina vključiti strokovnjake z vseh teh področij. Premalo komunikacije med stroko in neuspešno razširjanje terminologije predstavljata težavo tudi pri končni potrditvi termina, ker se mogoče kdo izmed strokovnjakov z istega ali sorodnega področja, na katerem se uporablja termin, s potrjenim terminom ne bo strinjal ali zanj ne bo vedel. Veliko bi se naredilo že s poenotenjem stroke in oblikovanjem nekakšnih skupin področnih strokovnjakov, ki bi bile temu namenjene. To bi prispevalo k hitrejši in kakovostnejši obravnavi terminov. Dobro prakso, ki se je vzpostavila, je torej treba dopolnjevati. Pri tem so nam lahko v pomoč tudi primeri tujih vojsk.

3 PRIMERI TUJIH VOJSK

Pri oblikovanju sistema upravljanja terminologije smo se odločili, da bomo zbrali primere dobrih praks tujih vojsk pri upravljanju terminologije in morebitne dobre prakse poskušali upoštevati v procesu sprejemanja terminologije. V ta namen smo državam članicam in partnerskim državam Nata poslali vprašalnik (Priloga 1) o upravljanju terminologije. Odgovori so bili zelo različni. Nekatere vojske imajo že dolgo prakso upravljanja terminologije, pri drugih se je ta šele začela razvijati.

Na vprašalnik je odgovorilo 12 držav,³⁴ od nekaterih smo dobili celo več izpolnjenih vprašalnikov, kar kaže na to, da se s terminologijo pri njih ukvarja oziroma naj bi se ukvarjalo več organizacij v vojaškem sistemu. Z vprašalnikom smo želeli ugotoviti, kakšne dobre prakse pri upravljanju terminologije imajo v tujih vojskah. Obenem nas je zanimalo, s kakšnimi izzivi se srečujejo. Med prejetimi odgovori jih je skoraj polovica navedla, da se s terminologijo v svoji instituciji ne ukvarjajo. Pri nekaterih to zanje opravljajo druge službe v okviru obrambnega sistema, pri drugih pa se je terminologija šele začela razvijati. Nekatere mlajše države, kot sta Severna Makedonija in Kosovo, so odgovorile, da se s terminologijo jezikoslovci v njihovem obrambnem sistemu ne ukvarjajo, čutijo pa močno potrebo po tem, da bi se upravljanje terminologije uvedlo v njihov vojaški sistem.

Med državami, ki so odgovorile na vprašalnik, tri niso članice Nata, sta pa dve izmed njih, in sicer Finska in Ukrajina, partnerski državi Nata. Ta podatek je pomemben z vidika, da je prav Nato največji vir terminologije, vsaj v Sloveniji, kjer večina angleških vojaških terminov prihaja prav iz tega okolja. Na podlagi odgovorov omenjenih dveh držav nismo mogli ugotoviti povezanosti s stopnjo vključenosti v Nato in močjo vpliva angleščine na vojaško terminologijo posamezne države.

³⁴ Belgija, Češka, Danska, Finska, Hrvaška, Kanada, Kosovo, Nizozemska, Poljska, Severna Makedonija, Slovaška in Ukrajina.

Med državami, ki so poslale svoje odgovore, je mogoče opredeliti glavni smeri upravljanja terminologije. Nekatere države zvesto sledijo Natovemu modelu upravljanja terminologije oziroma so podobno kot Slovenija vzpostavile sistem, ki zelo spominja na Natov, in sicer Kanada. V nekaterih drugih državah so vzpostavili popolnoma svoj model upravljanja terminologije, na primer Češka.

Številne vojske so navedle tudi, da pri njih nimajo ljudi, ki bi se ukvarjali le s terminologijo. V tistih, v katerih jih imajo, je običajno sistem upravljanja terminologije dobro zasnovan in včasih tudi standardiziran. Velikost države in stopnja standardiziranosti terminologije še ne pomenita, da ne čutijo pomanjkanja usposobljenega osebja, predvsem zato, ker so v takih sistemih potrebe večje. Take težave navajata Kanada in Ukrajina. Poleg tega večina opozarja na prenizko stopnjo ozaveščenosti o pomenu terminologije. Tudi pobude za terminološko delo prihajajo iz zelo različnih virov, podobno, kot je v Sloveniji, torej od jezikoslovcev in drugod iz obrambnega sistema.

Večina držav se s terminologijo ukvarja dvojezično, nekatere pa celo večjezično. Norveška vojaško terminologijo usklajuje štirijezično, in sicer nizozemsko, angleško, nemško in francosko, Finska pa trijezično, pri čemer je treba poudariti, da ima Finska dva uradna jezika. Nizozemska ima zaposlene terminologe in v terminološko delo vključuje tudi prevajalce, kadar gre za termine v dokumentih, ki jih prevajajo. Tudi glede programske opreme so odgovori zelo enotni. Večina držav za ustvarjanje terminoloških baz uporablja orodje MultiTerm in Excelove tabele, Hrvaška pa je navedla, da uporablja tudi internetni program za pripravo korpusov³⁵ Sketch Engine³⁶.

Če so nekatere države šele na začetku uvajanja terminološkega dela v svoje delo, se druge spoprijemajo z izzivi pri posodabljanju terminologije in terminoloških baz, na primer Danska. Slovenija je po stopnji razvoja terminološke dejavnosti še najbolj podobna Danskemu, ki nima osebja, ki bi bilo zaposleno le v ta namen, terminološke dejavnosti prav tako še nima standardizirane in se tako kot Slovenija ukvarja s posodabljanjem obstoječe terminologije.

3.1 Primeri dobre prakse tujih vojsk

Primere zelo dobre prakse lahko opazimo predvsem pri velikih državah, v katerih je za upravljanje terminologije na voljo več sredstev in kadra, ter pri državah, ki so že dalj časa samostojne in imajo posledično daljšo tradicijo terminološkega dela. V tem pogledu prednjači Kanada, ki v svoji terminološki dejavnosti vključuje oba uradna jezika Nata, torej tako angleščino kot francoščino, zaradi česar je terminološko delo Kanade drugačno in ga težko enačimo z drugimi državami, ki so odgovorile na vprašalnik. Njihova terminološka dejavnost je dragocen vir nasvetov

³⁵ Korpus je zbirka besedil v elektronski obliki s standardizirano obliko zapisa in izbranimi podatki (Vir: SSKJ na spletu, www.fran.si).

³⁶ <https://www.sketchengine.eu/>.

in zamisli za standardizacijo terminologije. Svojo terminološko prakso imajo zbrano v terminoloških direktivah in priročniku, to pa je nekaj, kar bi Slovenija nujno potrebovala. Bogato in dolgo terminološko prakso ima tudi Ukrajina, ki ima terminološko dejavnost standardizirano na ravni ministrstva ter v ta namen tudi zaposleno osebje, ki se ukvarja le s terminologijo. Jasno določen imajo postopek upravljanja terminologije, njeno razširjanje pa zagotavljajo prek uradne terminološke baze,³⁷ v kateri je zbrana vsa standardizirana terminologija. Najboljši primeri dobre prakse so pokazali, da so za kakovostno terminološko delo nujni sodelovanje med strokovnjaki, prek katerih se zagotavlja razširjanje terminologije, osebje, ki skrbi za delo s terminologijo, standardizacija postopka in podpora na ministrski ravni.

Sklep V članku smo želeli prikazati trenutni model terminološkega dela na Ministrstvu za obrambo RS. Ob primerjavi s praksami tujih vojsk se je pokazalo, da je Slovenija na sredini, kar tudi ustreza nekakšnemu naravnemu razvoju terminološke dejavnosti. Kot je v odgovoru na vprašalnik odgovorila Kanada, se je njihova praksa, čeprav je temeljila na Natovem modelu, razvila z leti. Podobno se na izkušnjah učimo tudi v slovenskem sistemu. Večina držav se ukvarja z nerazumevanjem pomembnosti in nepoznavanjem terminološkega dela v okviru obrambnega sistema. Kljub vsemu lahko na podlagi odgovorov v vprašalniku kot smernice za prihodnost poudarimo nujnost ureditve statusa terminološkega dela na ministrski ravni, saj primeri tujih držav kažejo, da je tako lažje zagotoviti sodelovanje vseh udeleženi, obenem pa dovolj visoka raven podpore terminološkemu delu zagotavlja rabo usklajene terminologije v obrambnem sistemu.

Slovenija ima še veliko možnosti za izboljšave, vendar je primerjava sedanjega sistema upravljanja terminologije s sistemi tujih vojsk pokazala, da smo na pravi poti, ki ji moramo le slediti, in slovenski obrambni sistem še naprej ozaveščati o pomembnosti terminološkega dela. Prav tako se je pri analizi vprašalnika pokazala potreba po povezovanju, saj so skoraj vse države navedle željo po izmenjevanju izkušenj in praks.

Literatura

1. Andric, A., 2005. Ciljenje. *Bilten Slovenske vojske, Generalštab Slovenske vojske, 7/št. 1, str. 61–92.*
2. Brinc, D., Derman Zadavec, T., Furlan, B., Hafner, T., 2006. *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.*
3. Fajfar, T., 2017. *Terminologija v Evropski uniji. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Založba ZRC.*
4. Georgieva, V., Vasileva, N., 2004. *On some contemporary trends in the Bulgarian military terminology (Sodobni trendi v bolgarski vojaški terminologiji).* V: M. Humar, ur. *Terminologija v času globalizacije. Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC, str. 285–292.*

³⁷ www.mildic.com.

5. Humar, M., 2004. Stanje in vloga slovenske terminologije in terminografije. V: M. Humar, ur. *Terminologija v času globalizacije*. Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC, str. 17–31.
6. Kalin Golob, M., Logar, N., 2008. Globalisation and the formulation of technical terms: is there still a need for terminology in national languages? *Strani jezici* 4/2008, str. 435–540. <http://www.termis.fdv.uni-lj.si/>, 24. 1. 2020.
7. Krstič Sedej, A., 2004. Slovenska terminologija prevodov pravnih aktov evropskih skupnosti. V: M. Humar, ur. *Terminologija v času globalizacije*. Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC, str. 151–161.
8. Logar, N., Popič, D., 2013. Kaj je termin? V: D. Zuljan Kumar, H. Dobrovoljc, ur. *Škrabčevi dnevi 8. Zbornik prispevkov s simpozija 2013*. Nova Gorica: Založba Univerze, str. 118–131.
9. Nettle, D., Romaine, S., 2000. *Vanishing voices: The Extinction of the World's Languages*. Oxford University Press.
10. Pečovnik, T., 2009. Vojaška terminologija. V: N. Ledinek, M. Žagar Karer in M. Humar, ur. *Terminologija in sodobna terminografija*. Založba ZRC, str. 215–225.
11. Toporišič, J., 1976. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba obzorja Maribor, str. 105.
12. Vintar, Š., 2017. *Terminologija: Terminološka veda in računalniško podprta terminografija*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelek za prevajalstvo.
13. Žagar Karer, M., 2018. Upoštevanje terminoloških načel v terminografski praksi. *Slavistična revija*, let. 66, št. 2, str. 235–249.

PRILOGA 1

Vprašalnik, ki je bil uporabljen kot podlaga za primerjavo slovenskega sistema upravljanja terminologije s sistemi tujih vojsk in poslan državam članicam ter partnerskim državam Nata.

1. *Does your institution deal with terminology management in-house? (YES/NO)*

IF YES:

1. *Do you deal with terminology bilingually/in your native language/both?*
2. *Do you have special personnel (e.g. terminologists, translator terminologists, etc.) employed for that purpose? If yes, are they part of your permanent staff, outsourced or in-house?*
3. *How is terminology management placed within the structure of your organization?*
4. *Could you provide a short overview of the terminology management process (e.g. cooperation of SME and linguists)?*
5. *How do you standardize terminology?*
6. *Have you developed any specific terminology legislation to regulate this field?*
7. *How do you ensure the use/dissemination of the adopted terminology?*
8. *What are the tools you are using in terminology management (Excel, MultiTerm, etc.)?*
9. *Where do initiatives for systematic terminology management/development come from (e.g. armed forces, MoD, linguists, etc.)?*
10. *Can you highlight any examples of good terminology practices in your institution?*
11. *What terminology-related challenges are you facing?*

-
2. *Do you see the need to connect or cooperate with other countries terminology-wise?*
 3. *Would you be interested in attending a conference on terminology management in military institutions?*